

Myśliński, Jerzy

"Ziemia Zawkrzeńska", t. 5, 6, pod red.
R. Juskiewicza, Mława 2001 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 15, 296-297

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**„Ziemia Zawkrzeńska”,
red. R. Juskiewicz, Mława 2001,
t. 5 s. 310; t. 6 (2002), s. 316, ilustr., indeksy,
Stacja Naukowa w Mławie
im. prof. dr Stanisława Herbsta**

Wydane w latach 1901–1902 dwa tomy rocznika „Ziemia Zawkrzeńska” noszą podtytuł określający charakter publikacji – praca zbiorowa; praca coraz bardziej jednak upodabnia się zawartością do periodyku zawierającego klasyczne działy: artykuły i rozprawy, miscellanea, recenzje i omówienia, wiersze (dział poświęcony poezji specyficznej, bo sławiącej region) w tomie 5, a nadto dział „Z archiwum” oraz „Literatura”, a także poszerzony o polemiki dział recenzyjny w tomie 6, który zaświadcza nadto, iż stolica regionu dorobiła się państwowej szkoły wyższej – zawiera bowiem mowę inauguracyjną z 12 października 2001 r. prorektora prof. dr hab. Ryszarda Juskiewicza z okazji otwarcia pierwszego roku akademickiego studiów w zamiejscowym instytucie w Mławie w ramach istniejącej od 1 września Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie; zawiera także pełny tekst zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 października 2001 r., powołującego instytut tej szkoły w Mławie. Skoro omawiany rocznik oraz nowa szkoła wyższa pozostają pod tym samym kierownictwem, mniemać można, iż „Ziemia Zawkrzeńska” stanie się w najbliższej przyszłości także organem publikacyjnym szkoły. W tomie 6 już dostrzegamy początki tego procesu nie tylko, gdy mowa o historii regionu, ale także w zakresie literaturoznawstwa, który to kierunek uprawiany jest w Instytucie Języka Polskiego z Logopedią w nowo powstałej mławsko-ciechanowskiej szkole wyższej.

W przeciwieństwie do innych analogicznych roczników regionalnych tu omawiany nie zawsze ogranicza się do problematyki regionalnej i publikuje teksty odnoszące się również do tematyki ogólnopolskiej. Dla przykładu przytoczymy pomieszczony w tomie 5 syntetyczny artykuł Tomasza Strzembosza *Harcerstwo polskie w latach 1944–1989* i kilka innych. Redakcja „Ziemi Zawkrzeńskiej” dokumentuje też fakty odnoszące się do tematyki ogólnopolskiej, z którymi korespondują nazwiska związane z regionem. Tak np. w tomie 6 zamieszczono pod enigmatycznym tytułem *Przemówienie senatora*, wystąpienie Ryszarda Juskiewicza w Senacie RP z 6 sierpnia 1992 r., uzasadniające wniosek o ustanowienie święta Wojska Polskiego w dniu 15 sierpnia wraz z fragmentem stenogramu ilustrującego przebieg głosowania nad tym wnioskiem. Nie wiadomo jednak, dlaczego materiał ten opatrzono nadtytułem *Zamiast przedmowy*.

Bardzo interesująca, choć równocześnie niezwykle rozstrzelona tematycznie i w różnym stopniu adaptowana do potrzeb publikacyjnych, jest zawartość części dokumentacyjnej rocznika, tytułowana *Z archiwum*; niekiedy, jak np. w tomie 5 źródła publikowane są po prostu w dziale *Miscellanea*. Sporo cennego materiału zawiera korespondencja na temat lokalnych wydawnictw, kierowana do

redaktora rocznika lub również do niego, ale jako autora prac historycznych. Autorzy listów dzielą się swoimi refleksjami, często przypominając fakty z dziejów regionu. W tomie 5 nad wyraz ciekawe są odpowiedzi adresatów na ankietę rozpisaną przez redaktora na temat działalności Związku Harcerstwa Polskiego w Mławskim w latach II wojny światowej. Metoda gromadzenia materiałów źródłowych w trybie ankiet jest zresztą stosowana w omawianych tomach nie tylko przy tej okazji. Wydaje się, iż może to być cenna wskazówka metodyczna dla badaczy regionalnych w innych częściach Mazowsza.

Główną część charakteryzowanych dwóch ostatnio wydanych tomów „Ziemi Zawkrzeńskiej” stanowi jednak dział *Artykułów i rozpraw* przygotowanych zarówno przez regionalistów starszego pokolenia, jak i młodszych, których zresztą redaktor przedstawia w słowie wprowadzającym do lektury tomu. Są tu już artykuły odnoszące się do epoki Października '56 w Mławie (Leszek Arent), ale wciąż jeszcze najwięcej tekstów, w tym i w innych działach, traktuje o okresie II wojny światowej. Zwraca uwagę duże zainteresowanie autorów przeszłością mniejszości żydowskiej w regionie. Tylko pojedyncze opracowania sięgają dalej w przeszłość tej części Mazowsza (Benon Dymek, Jerzy Wilamowski). W takim samym mniej więcej zakresie reprezentowana jest tematyka epoki zaborów (Jerzy Borowski, Waldemar Łątkowski).

Sądząc po dziale recenzji oraz listach do redaktora, publikowanych w obydwu tomach rocznika, wydawnictwa związane z regionem cieszą się niesłabnącą uwagą czytelników. Wydawnictwa te są odnotowywane, recenzowane, informacje w nich zawarte są żywo komentowane, nieścisłości prostowane, fakty uzupełniane. Jedna tylko pozycja ogromnie – piszącego te słowa – zadziwiła: oto w tomie 5 wydanym w 2001 r. znalazła się recenzja mojego pióra z cennej książki Ryszarda Juskiewicza *Powstanie Styczniowe na Północnym Mazowszu*; zdziwienie wywołał fakt, iż ta recenzja odnosi się do książki wydanej jeszcze w 1992 r. i była już publikowana na łamach „Kwartalnika Historycznego” w r. 1993, w numerze 3 (s. 127-128).

Sądząc z zawartości obydwu omawianych tomów, główną postacią inicjującą i konstruującą zawartość rocznika jest prof. dr hab. Ryszard Juskiewicz, jeden z nielicznych uczonych-humanistów wywodzących się z Mławy, który tym się różni od swoich równie wybitnych kolegów, że pozostał w swoim mieście i na jego rzecz usilnie pracuje na wielu polach, w szczególności na polu historii regionalnej. Jest to bez wątpienia na Mazowszu badacz najwybitniejszy, płodny, zaangażowany, wciąż aktywny. Ma wprawdzie do pomocy zespół redakcyjny (w obydwu tomach różny), złożony z osób stale związanych z Mławą i „importowanych”, ale recenzent chyba nie popełni wielkiej pomyłki, gdy napisze, że to redaktor naczelny sprawił, iż rocznik się ukazuje i godnie prezentuje Ziemię Zawkrzeńską, szczególnie pod względem jej historii nowożytnej i najnowszej.

Jerzy Myśliński